

VÕRU MAAKONNA STRATEEGIA 2035+ UUENDAMINE

Rõuge Rahvamaja

20. mai

STRATEEGIA UUENDAMINE

- **Tagasivaade:** 20. mai (Rõuge Rahvamaja)
- **Edasivaade:** 27. mai (Võru Kannel)
- **Valdkondlikud vaated:** august-september (vähemalt 2 kohtumist)
- **Kokkuvõttev vaade:** oktoober
- **Heakskiitev ja elluviiv vaade:** november - ...

KAVA

10.00 – 12.30 I osa

- Sissejuhatus, soojendus
- Tagasivaade: kuidas on edenenud arengustrateegia eesmärkide elluviimine?
- Arutelu:
 - kas ja mis vajab strateegia juures muutmist?

12.30 – 13.00 Lõuna

13.00 – 15.00 II osa

- Arutelu: areng ja hetkeseis valdkondades
 - Millised on olnud positiivsed arengud valdkonniti?
 - Millised kitsaskohad on (endiselt) lahendamata?
 - Millised on uued väljakutsed ja fookused järgmisteks aastateks?
- Prioriteetid ja kokkuvõte

KIRI AASTAST 2035

<https://youtu.be/6sxul9gYz-w>

Mis on Sinu jaoks Võru maakonna arengu kõige olulisem küsimus? Millele tuleb uuendatud strateegias kindlasti tähelepanu pöörata?

slido.com

#2035

VÕRU MAAKONNA VISIOON 2035+

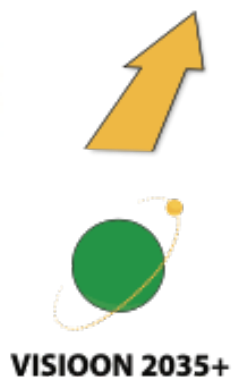
Meie maakond on õnnelike ja tegusate inimeste, rohkete võimaluste ning mitme kultuuriruumiga maa

Võro keelen: Võro maakund küünüs mitmõhe kultuuriruumi, pakk pallo võimaluisi ja om kodos rõõmsilõ ni tegüsile inemiisile

Seto keeli: Mi maakunnah omma' õnnõligu' ja võrksa' inemisõ', siihom hulga võimaluisi ni mitu eissagamast kultuuri

Inglise keeles: Our county is a place of aspiring and joyous people. It is known for its numerous possibilities and distinct cultural heritage

Meie maakond on õnnelike ja tegusate inimeste, rohkete võimaluste ning mitme kultuuriruumiga maa

Võru maakonnas on kaks silmapaistvat ja omanäolist kultuuriruumi ning rohkest võimalusi kultuurist osasaamiseks. Meie inimestel on tugev pärimuskultuurile põhinev paigatunnetus.

Meie inimesel on kirk elu vastu läbi kogu oma elukaare.

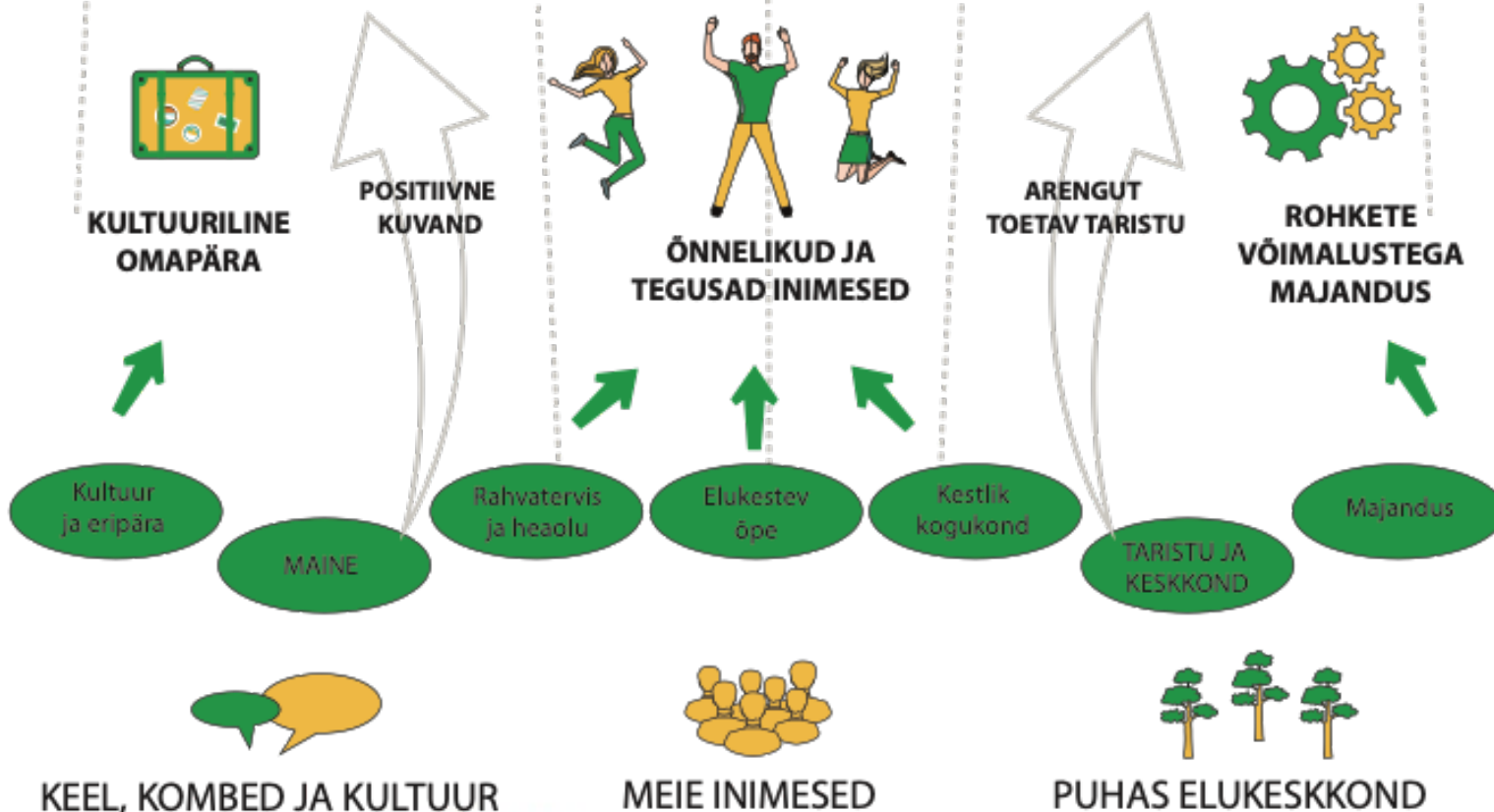
Meie inimene on märgatud, haritud, teadlik oma võimalustest ning osaleb aktiivselt elukestvas õppes.

Igas vanusegrupis oleval inimesel on Võru maakonnas hea elada. Oks Võru maakonna inimene on kümne eest.

Võru maakonnas on rohkest võimalusi ettevõtmiseks ja ametialaseks eneseteostuseks. Võrumaa ettevõtjad on tegusad ning ettevõtted rakendavad kiirelt kasulikke uuendusi. Ettevõtjad ja avalik sektor jagavad ühiseid eesmärke ning teevad nende saavutamiseks tihedalt koostööd.

Meie maakond on tuntud kui tugevaid emotsioone pakkuv vaheldusrikka looduse ja mitme omanäolise kultuuriruumiga maa. Siin elavad tegusad ja külalislahked inimesed, kellel on tugev paigatunnetus ning kes räägivad oma kodukohast uhkusega.

Meie maakonnas on arengut toetav taristu ja puhas looduskeskond.

KAS JA MIS VAJAB MUUTMIST SUUREL PILDIL?

Meie maakond on õnnelike ja tegusate inimeste, rohkete võimaluste ning mitme kultuuriruumiga maa

VISION 2035+

STRATEEGILISED
EESMÄRGID

VALDKONNAD

VÄÄRTUSED

Võru maakonnas on kaks silmapaistvat ja omanäolist kultuuriruumi ning rohkest võimalusi kultuurist osasaamiseks. Meie inimestel on tugev pärimuskultuuri põhinev paigatunnetus.

Meie inimesel on kirk elu vastu läbi kogu oma elukaare.

Meie inimene on märgatud, haritud, teadlik oma võimalustest ning osaleb aktiivselt elukestvas õppes.

Igas vanusegrupis oleval inimesel on Võru maakonnas hea elada. Üks Võru maakonna inimene on kümne eest.

Võru maakonnas on rohkest võimalusi ettevõtmiseks ja ametialaseks eneseteostuseks. Võrumaa ettevõtjad on tegusad ning ettevõtted rakendavad kiirelt kasulikke uuendusi. Ettevõtjad ja avalik sektor jagavad ühiseid eesmärke ning teevad nende saavutamiseks tihedalt koostööd.

Meie maakond on tuntud kui tugevaid emotsioone pakkuv vaheldusrikka looduse ja mitme omanäolise kultuuriruumiga maa. Siin elavad tegusad ja külalislahked inimesed, kellel on tugev paigatunnetus ning kes räägivad oma kodukohast uhkusega.

Meie maakonnas on arengut toetav taristu ja puhas looduskeskkond.

KULTUURILINE
OMAPÄRA

POSITIIVNE
KUVAND

ÕNNELIKUD JA
TEGUSAD INIMESED

ARENGUT
TOETAV TARISTU

ROHKETE
VÕIMALUSTEGA
MAJANDUS

Kultuur
ja eripära

MAINE

Rahvatervis
ja heaolu

Elukestev
õpe

Kestlik
kogukond

TARISTU JA
KESKKOND

Majandus

KEEL, KOMBED JA KULTUUR

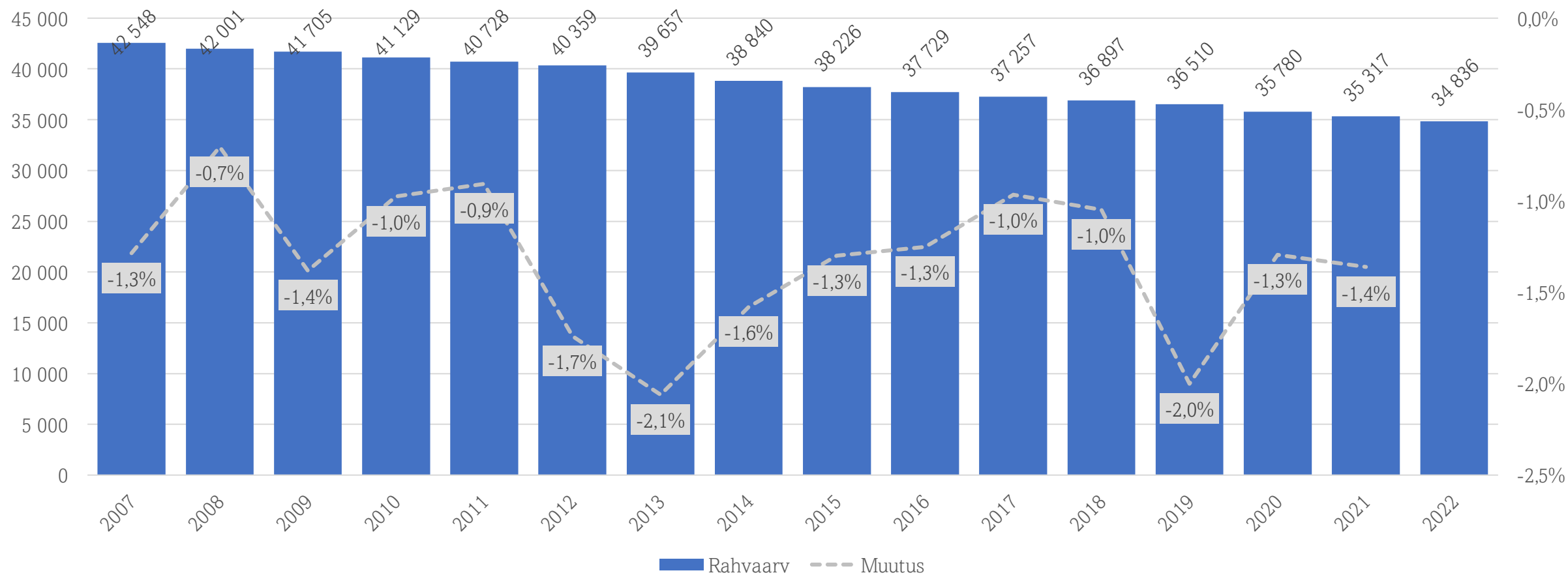

MEIE INIMESED

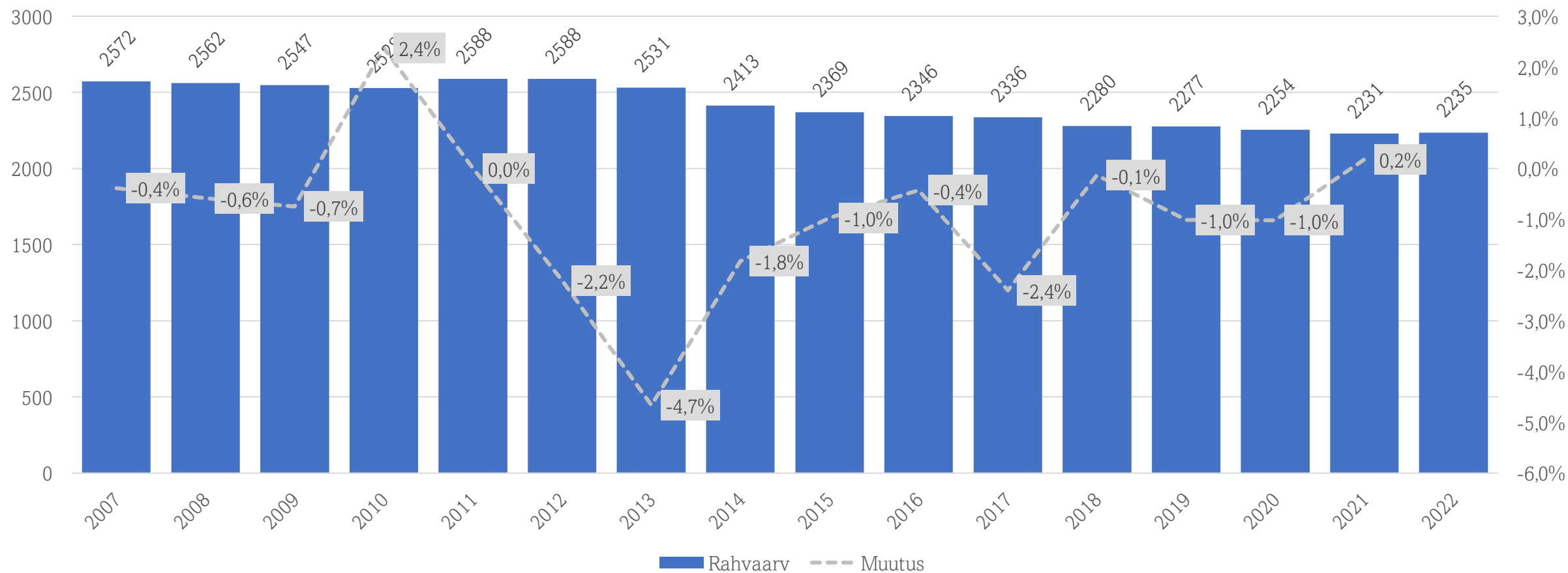

PUHAS ELUKESKKOND

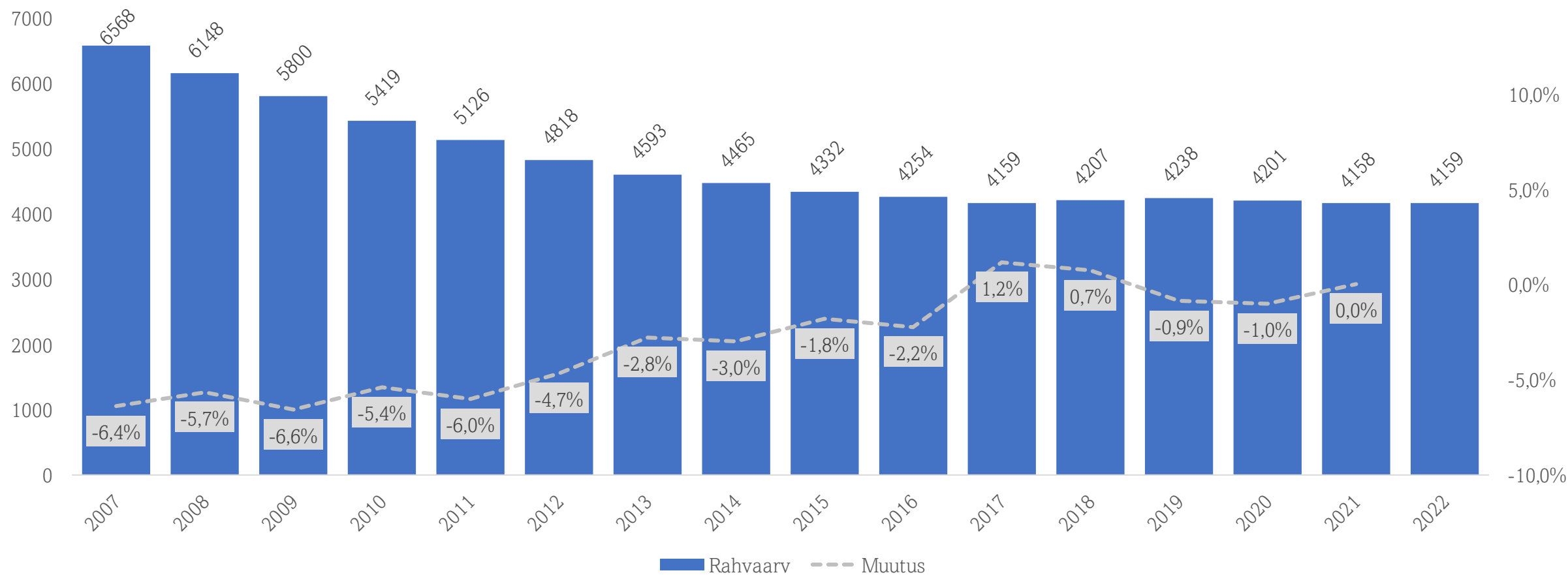
RAHVAARVU MUUTUS MAAKONNAS 2007-2022

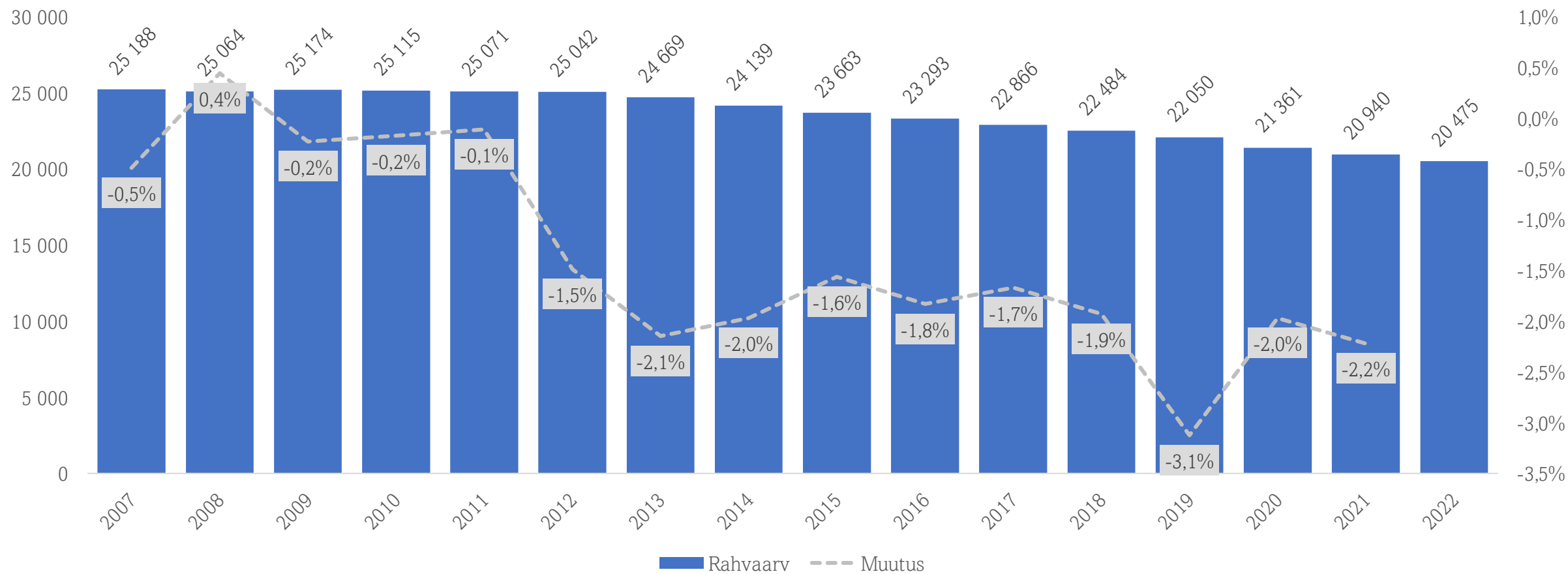
VANUSRÜHM 0-6

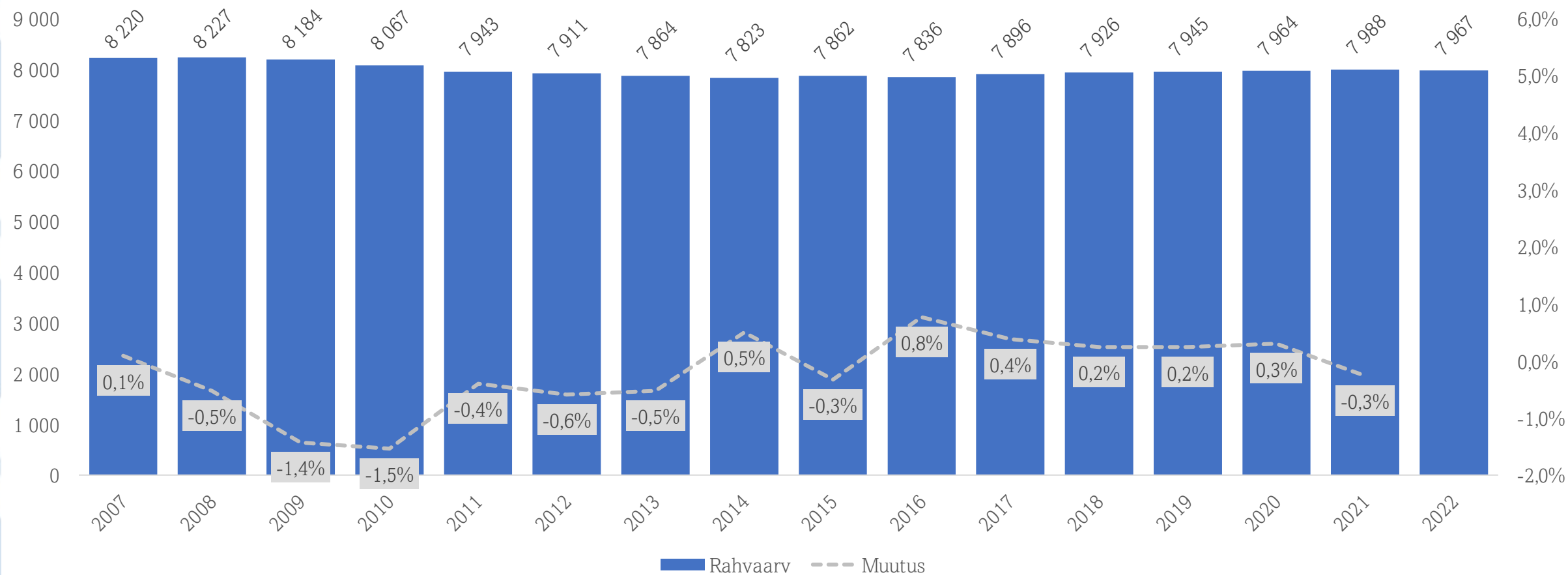
VANUSRÜHM 7-18

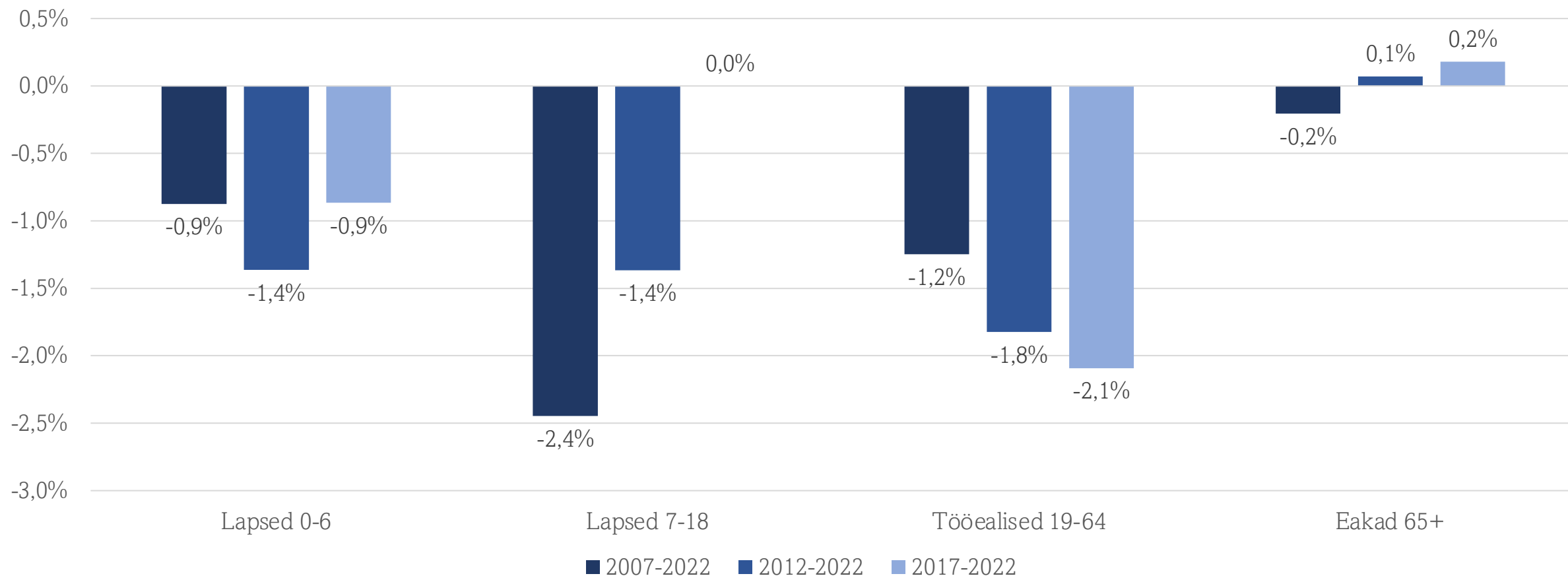
TÖÖEALISED

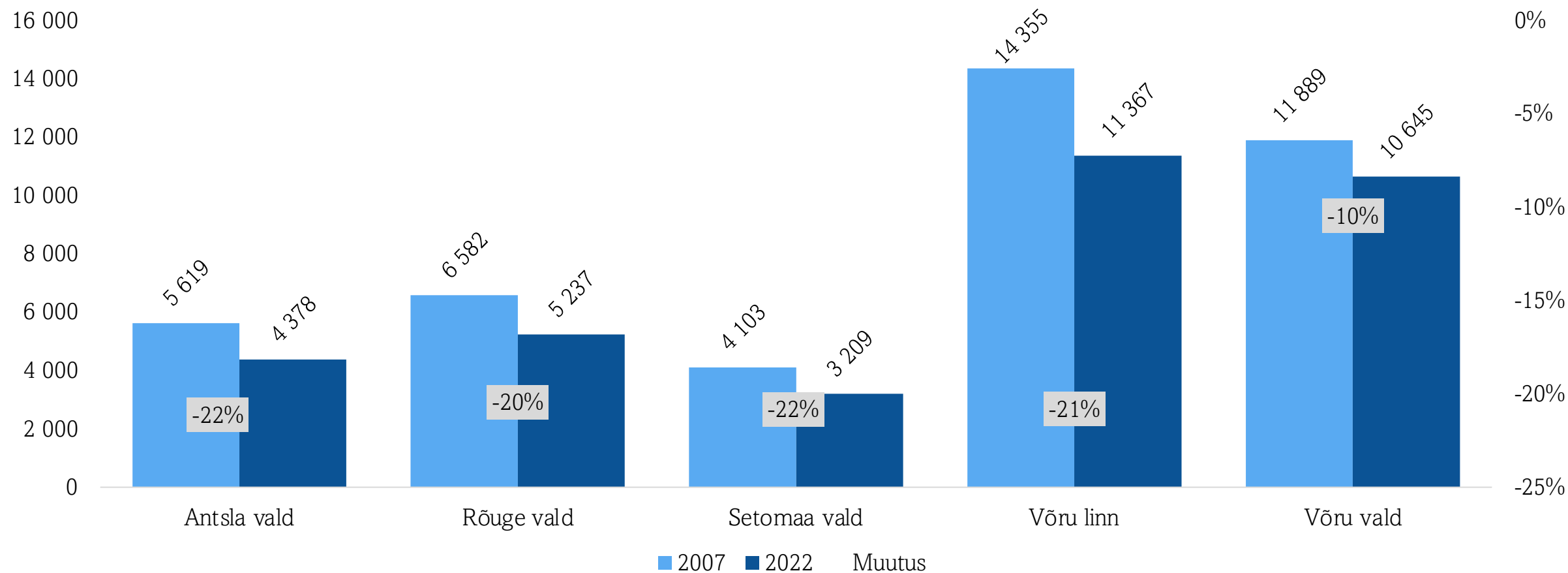
VANAEMAEALISED

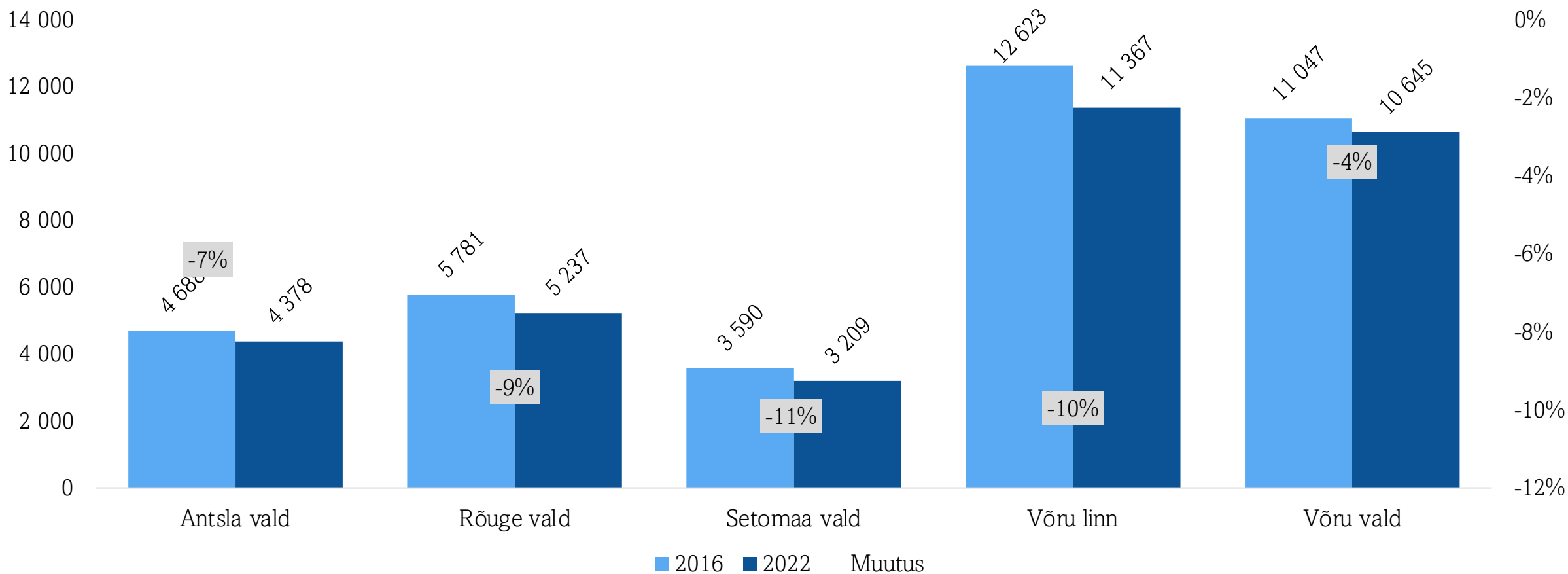
AASTAKESKMINE MUUTUS PERIOODIDEL

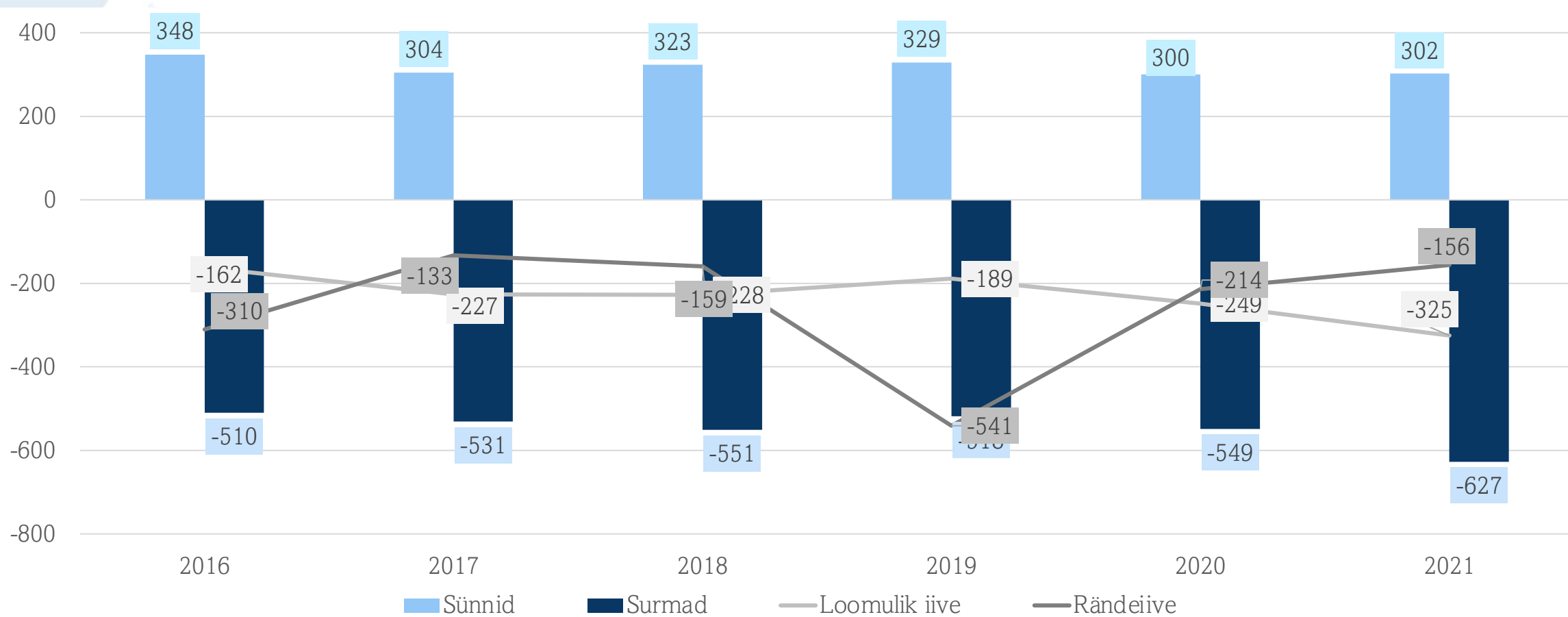
RAHVAARVU MUUTUS OMAVALITSUSTES 2007-2022

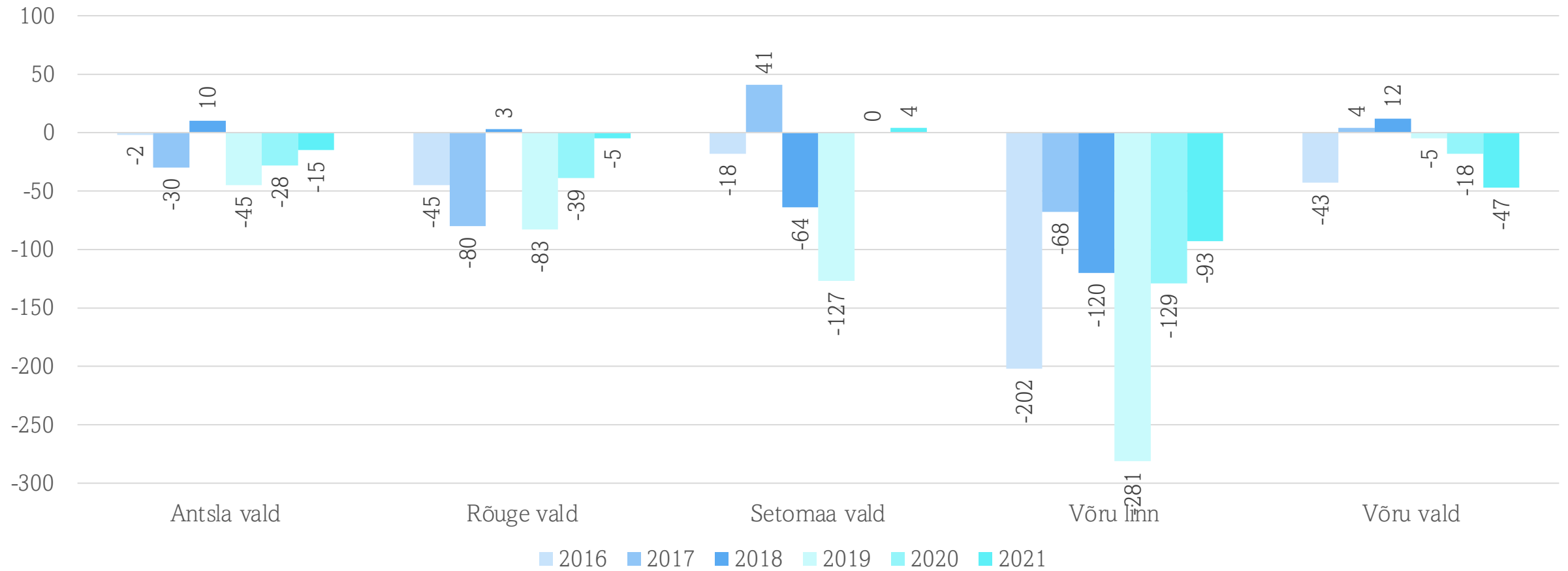
RAHVAARVU MUUTUS OMAVALITSUSTES 2016-2022

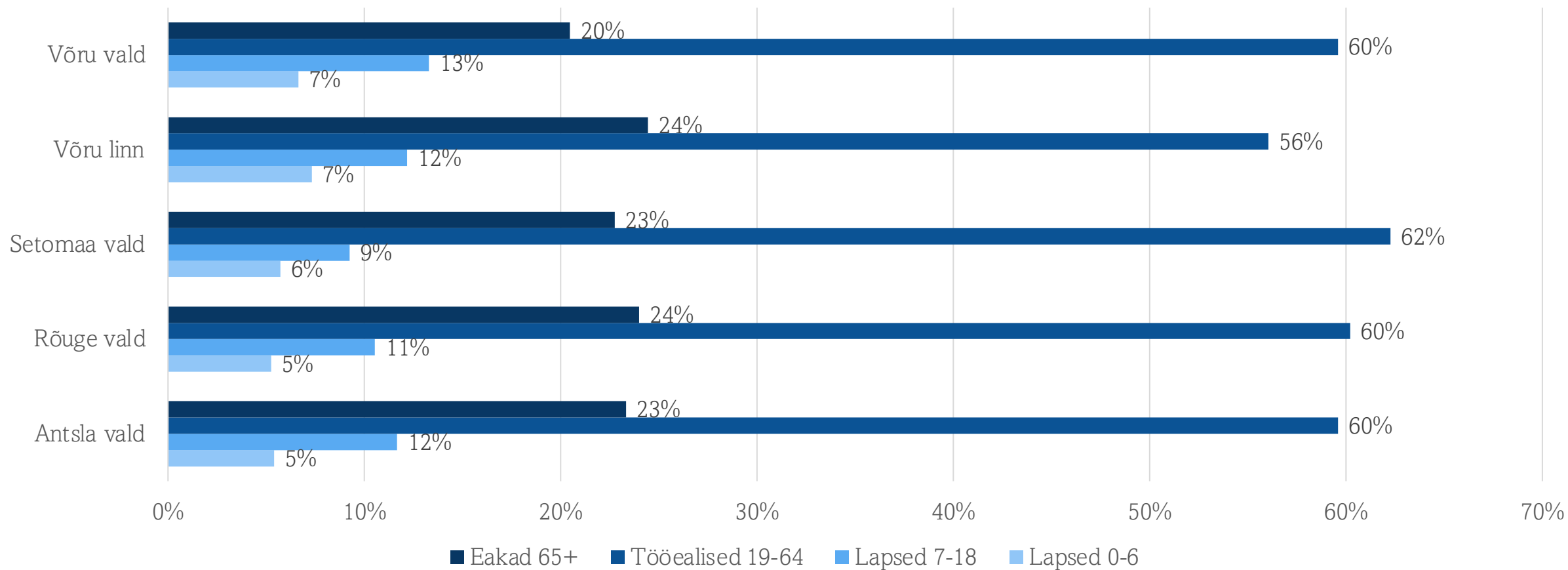
LOOMULIK JA RÄNDEIIVE MAAKONNAS

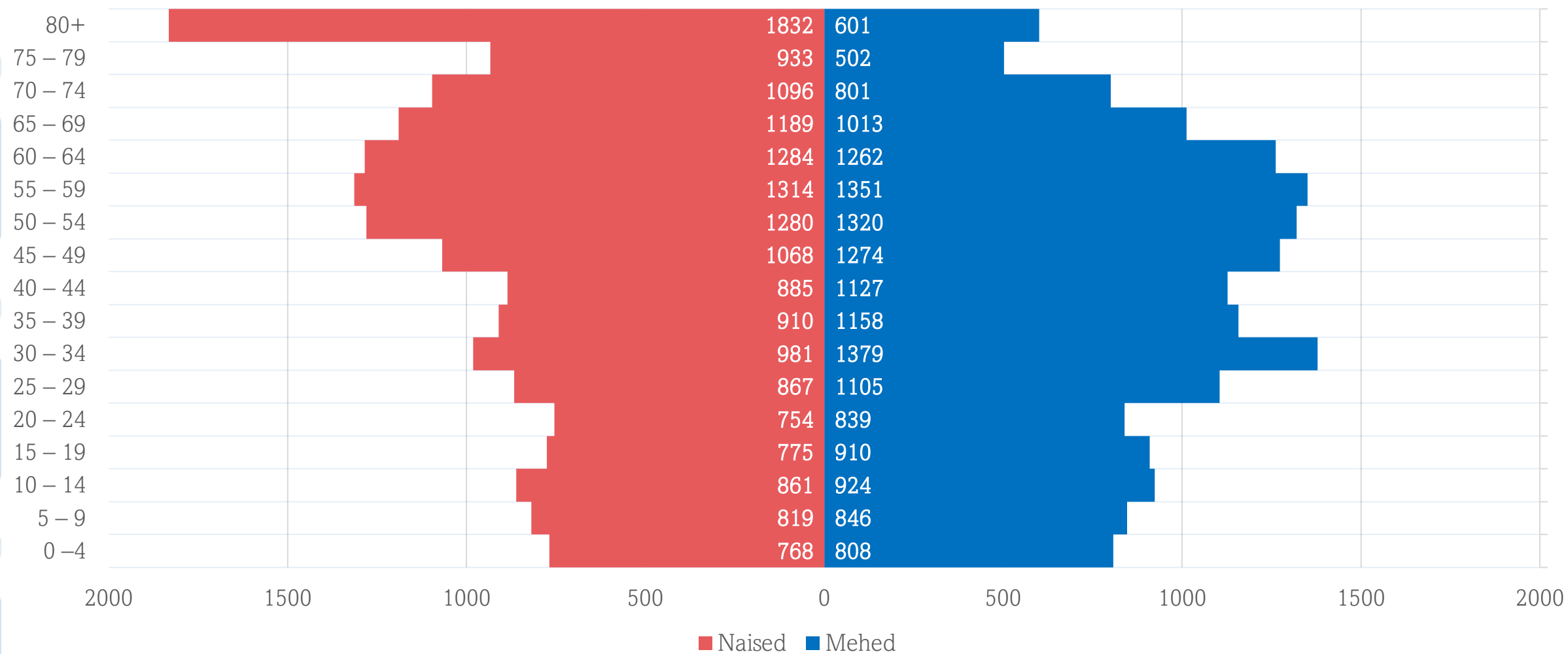
RÄNDEIIVE OMAVALITSUSTES

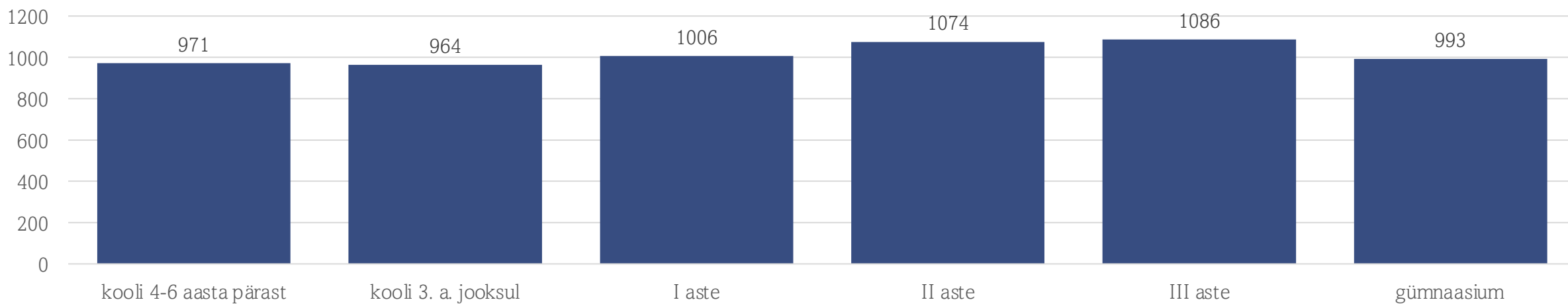
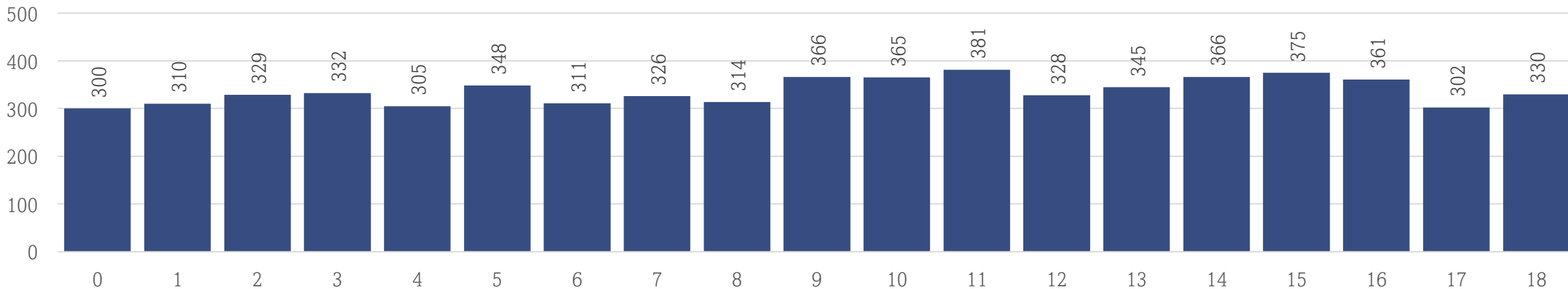
VANUSJAOTUS VALDADES 2022

SOO-VANUSJAOTUS MAAKONNAS SEISUGA 1.01.2022

LAPSED VANUSES 0-18 MAAKONNAS

MILLINE PAISTAB MAAKOND EXCELIS?

Inimeste heaolu:

- **Parem kui enamikes:** rahuolu välisõhu kvaliteediga; rahulolu bussiühendusega kohaliku tõmbekeskusesse; kolmanda taseme haridusega 25-34 a osakaal
- **Väljakutsed:** töøjõus osalemise määr; suhtelise vaesuse määr; leibkonnaliikme netosissetulek; ühistranspordi teenusega rahulolu; noorte osalus kultuurielus

Ettevõtluse vaade

- **Pole just kiita:** SKT hõivatu kohta; ettevõtete arv; lisandväärtus; eksport

KOV

- **Parem kui enamikes:** rahulolu KOV juhtimisega; rahulolu KOV üldise arengusuunaga
- **On kuhu püüelda:** KOV teenustega rahulolu

VALDKONDLIK TAGASIVAADE

- **Õnnelikud ja tegusad inimesed** (heaolu, elukestev õpe, kestlik kogukond)
- **Rohkete võimalustega majandus**
- **Kultuuriline omapära**
- **Arengut toetav taristu ja maine** (taristu ja keskkond, maine)

ÕNNELIKUD JA TEGUSAD INIMESED

- Heaolu
- Elukestev õpe
- Kestlik kogukond

HEAOLU VALDKONNA EESMÄRGID

- Meie inimene elab kaua ja tervena (vähendada erinevust tervena elatud aastates võrdluses Eesti keskmisega).
- Meie inimene leiab eneseteostust kogu elukaare vältel (sh suurendada tööhõive määra eakate (70+), noorte (15-24) ja vähenenud töövõimega inimeste hulgas).
- Meie inimene on hoitud. Võrdsed võimalused ja sidused kogukonnad (vähendada materiaalse ilmajäetuse määra).

VÕRU MAAKONNA SOTSIAALTEENUSTE KORRALDUSE JA TULEVIKU LAHENDUSTEE, 2022

rahvastiku arvu langus - **8%** (2020 – 2037), omavalitsustes erinev langus (5 – 12%)

tööealine elanikkond väheneb olulisel määral, kadu on meestel **14%** ja naistel **19%**.

65+ vanuserühm kasvab, 2037: 29% (võrreldes 2020: +7 protsendipunkti)

erinevate puuetega inimeste osakaal 2021: 21% (võrdlus teistes maakondades 6–22%),

noor tööjõuline elanikkond pigem väheneb, kulukad sotsiaalteenused, valdkondliku oskustööjõu puudus, vähemotiveeriv töötasu

TEGEVUSSUUNAD (1)

Hooliv inimene. Toetame tugeva piirkonna identiteedi säilimist ja elu austavaid hoiakuid, mis aitavad kasvatada sidusat ühiskonda ning luua iga inimese jaoks kuuluvuse ja vajalikkuse tunnet.

Terved valikud. Väärtustame tervist toetavaid valikuid ja vähendame tervisest tulenevat ebavõrdsust.

Võrdsed võimalused. Arendame avalikku ruumi, teenuseid ja eneseteostuse võimalusi nii, et need arvestavad inimeste eripärasid ning vajadusi ja toetavad erinevate ühiskonnagruppide (noored, eakad, erivajadustega inimesed, lastega pered, üksikvanemad, omaste hooldajad jne) võimetekohast osalemist ühiskonnaelus ja tööhõives.

Kogukond kui partner. Kaasame kogukonna avalike teenuste loomisse ja osutamisse ning anname kogukondadele suurema vabaduse ja vastutuse inimeste heaolu tagamisel.

Hooliv omavalitsus. Sotsiaalhoolekandeline abi kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamiseks kogu maakonnas hoolitseme personali olemasolu eest ning säilitame ja/või arendame taristut ning tehnoloogilisi lahendusi.

Kättesaadav arstiabi. Tagatud on kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavus esmatasandi terviskeskustes, perearstikeskustes ja Lõuna-Eesti Haiglas.

Tark juhtimine. Toetame heaolu valdkonna kiiret arengut ja innovatsiooni.

VunkiMano! loometalgud, akadeemiad, foorumid

Koostöökava (2021)

EUARENAS, ESIA

Heaolu profiil ja tegevuskava 2023+

MEIE INIMENE ELAB KAUA JA TERVENA (VÄHENDADA ERINEVUST TERVENA ELATUD AASTATES VÕRDLUSES EESTI KESKMISEGA)

TE753: Tervena elada jäänud aastad soo, vanuse ja maakonna järgi /tai.ee, 18.05.2022/

		0		65-69	
		Mehed	Naised	Mehed	Naised
2011/2012	Eesti	53,55	57,43	5,42	5,48
	Võru maakond	43,12	49,04	1,49	1,13
2017/2018	Eesti	53,41	56,23	5,55	5,88
	Võru maakond	46,29	47,08	2,00	1,29
2019/2020	Eesti	54,74	58,50	6,24	7,37
	Võru maakond	46,08	49,01	3,64	4,50

MEIE INIMENE LEIAB ENESETEOSTUST KOGU ELUKAARE VÄLTEL (SH SUURENDADA TÖÖHÕIVE MÄÄRA EAKATE (70+), NOORTE (15-24) JA VÄHENENUD TÖÖVÕIMEGA INIMESTE HULGAS), (STAT.EE, 18.05.2022)

T4645: 15-74-aastaste hõiveseisund | Näitaja, Piirkond/maakond, Vanuserühm ning Vaatlusperiood

		15 kuni 74 aastat		
		2012	2018	2021
Tööhõive määr, %	Eesti	60,8	68,1	66,7
	Võru maakond	51,4	62,7	61,3

MEIE INIMENE ON HOITUD. VÕRDESED VÕIMALUSED JA SIDUSAD KOGUKONNAD (VÄHENDADA MATERIAALSE ILMAJÄETUSE MÄÄRA). STAT.EE 18.05.2022

LES20: VAESUSE JA MATERIAALSE ILMAJÄETUSE MÄÄR | Aasta, Elukoht ning Näitaja

		Materiaalse ilmajäetuse määr, %
2012	Kogu Eesti	21,3
	Võru maakond	18,3
2018	Kogu Eesti	9,9
	Võru maakond	12,6
2020	Kogu Eesti	..
	Võru maakond	..
2021	Kogu Eesti	..
	Võru maakond	..

MEIE INIMENE ON MÄRGATUD, HARITUD, TEADLIK OMA VÕIMALUSTEST NING OSALEB AKTIIVSELT ELUKESTVAS ÕPPES

Elukestva õppe valdkonna eesmärgid

- elukestev õpe on populaarne ja kõigile kättesaadav
- mitmekesise hariduse pakkumine maakonnas
- haridusasutustes on piisavalt heal tasemel õpetajad ja spetsialistid
- kasutame oma võimalusi parimal moel

[taiskasvanuhariduse valdkonna statistika_pohinaitajad.pdf \(hm.ee\)](#)

Võru maakonna haridusvõrgustiku ja koostöö arendamine (2021)

Võru maakonna arengustrateegia 2035+

Mitmekesise hariduse
pakkumine maakonnas

Paikkonna eripära ja omanäolisust arvestav üldkeskharidus

Õppimisvõimaluste vastavusse viimine tööturu ja õppija vajadustega

Ettevõtlikkuse arendamise toetamine

Kaasava hariduse võimaluste arendamine

Noorsootöö rolli suurendamine formaalhariduses

Põhiväärtuste arendamise toetamine

Formaal- ja
mitteformaalõppe
pakkujate
võrgustik

Elukestev õpe on
populaarne ja kõigile
kättesaadav

Lapsevanemate arendamine, koolitamine ja toetamine

Õpingud katkestanud inimeste toetamine ja haridustee jätkamiseks sobivate
võimaluste pakkumine

Võru maakonna elanike keskmise haridustaseme tõstmine

Tugispetsialistide
võrgustik

Kasutame oma võimalusi
parimal moel

Kodukandi kultuuri väärtustamise toetamine

Kogukonna võimaluste kasutamise soodustamine õppetöö toetamiseks

Haridusasutustes on
piisavalt heal tasemel
õpetajad ja spetsialistid

Haridustöötajate enesearendamise huvi toetamine ja motiveerimine

Haridusasutuste juhtide kompetentsi tõstmine ja pädeva tugipersonali tagamine

Õpetajate toetamine ja motiveerimine, motivatsiooni loomine uute õpetajate
piirkonda tulemiseks

KOV-spetsialistide
võrgustik

IGAS VANUSEGRUPIS OLEVAL INIMESEL ON MEIE MAAKONNAS HEA ELADA. ÜKS MEIE MAAKONNA INIMENE ON KÜMNE EEST

Kestliku kogukonna valdkonna strateegilised eesmärgid:

- Meie maakonnas on tugeva identiteediga kogukonnad, kes hoiavad ja kannavad edasi oma paikkonna keelt ja kultuurilist eripära.
- Meie maakonnas on turvalise, säästva ja keskkonnahoidliku mõtteviisiga inimesed.
- Meie maakonnas toimivad elujõulised valdkondlikud koostöövõrgustikud ja pidevalt arenevad ühingud.
- Meie maakond on parim paik laste ja noorte füüsiliseks ja vaimseks kasvamiseks ja arenguks, siin on hästi toimetulevate inimeste kasvulava.
- Meie maakonnas on eluks vajalikud teenused lihtsalt ja mugavalt kõigile kättesaadavad

TEGEVUSSUUNAD (3)

- Kogukonna pärandi edasikandmine moodsate vahenditega
- Kogukondade tunnustamine, edulugude esiletõstmine
- Maakonna kodanike kaasamine kogukondlikku ellu
- Kultuuripärandi hoidmine
- Puhas loodus, puhas toit, mahetootmine ja väiketootmise toetamine
- Keskkonnateadlikkuse tõstmine ja loodusläheduse tähtsustamine
- Kogukondlike koostöövõrgustike arendamine ja rakendamine, positiivse kogukonna kuvandi loomine
- Seltsitegevuse toetamine suurema ühtsustunde ja heade omavaheliste suhete loomiseks. MTÜde majandusliku elujõulisuse, jätkusuutlikkuse soodustamine
- Hea potentsiaaliga algatuste ja eestvedajate võimestamine (nt kodanikupalk eestvedajatele/aktivistidele)
- Noortele kättesaadav huviharidus, võimalused ja vahendid huvitegevuseks
- Noorte arvamuse kuulamine ja arvestamine. Noorte märkamine ja tekkivate huvigruppide võimestamine

mahekokkulepe, uuring

Vunki Mano! loometalgud

SoFiMa, sh koolitused /inkubatsiooniprogramm/

VAK eelarvetoetus

infokirjad MTÜdele (300 kontakti)

külavanemad

TEGEVUSSUUNAD (3_1)

- Perekonnad on elujõulised
- Toetavad tegevused väljarände vähendamiseks ning sisserände suurendamiseks
- Maakonna keskuste võrgustiku toimimise ja teenuste kättesaadavuse tagamine. Piirkonna avalike teenuste miinimumtaseme kehtestamine
- Uuenduslike transpordilahenduste, sh nõudetranspordi ja sõidujagamise kasutuselevõtt
- Kiire internetiside arendamine üle maakonna. Igas kodus kiire interneti ja telefonilevi tagamine
- Korras teed. Kergliiklusteede võrgustiku arendamine
- Kruusakattega riigimaanteed osakaalu vähendamine
- Head transpordiühendused (hästi korraldatud ühistransport, bussi-, rongi-, lennuliikluse võimalused)

EUARENAS

ESIA

Heaolu ümarlauad

VunkiMano! foorum

VunkiMano! akadeemia

ROHKETE VÕIMALUSTEGA MAJANDUS

VISION 2035+

Meie maakonnas on rohkelt võimalusi ettevõtmiseks ja ametialaseks eneseteostuseks. Võru maakonna ettevõtjad on tegusad ning ettevõtted rakendavad kasulikke uuendusi. Ettevõtjad ja avalik sektor jagavad ühiseid eesmärke ning teevad nende saavutamiseks tihedalt koostööd.

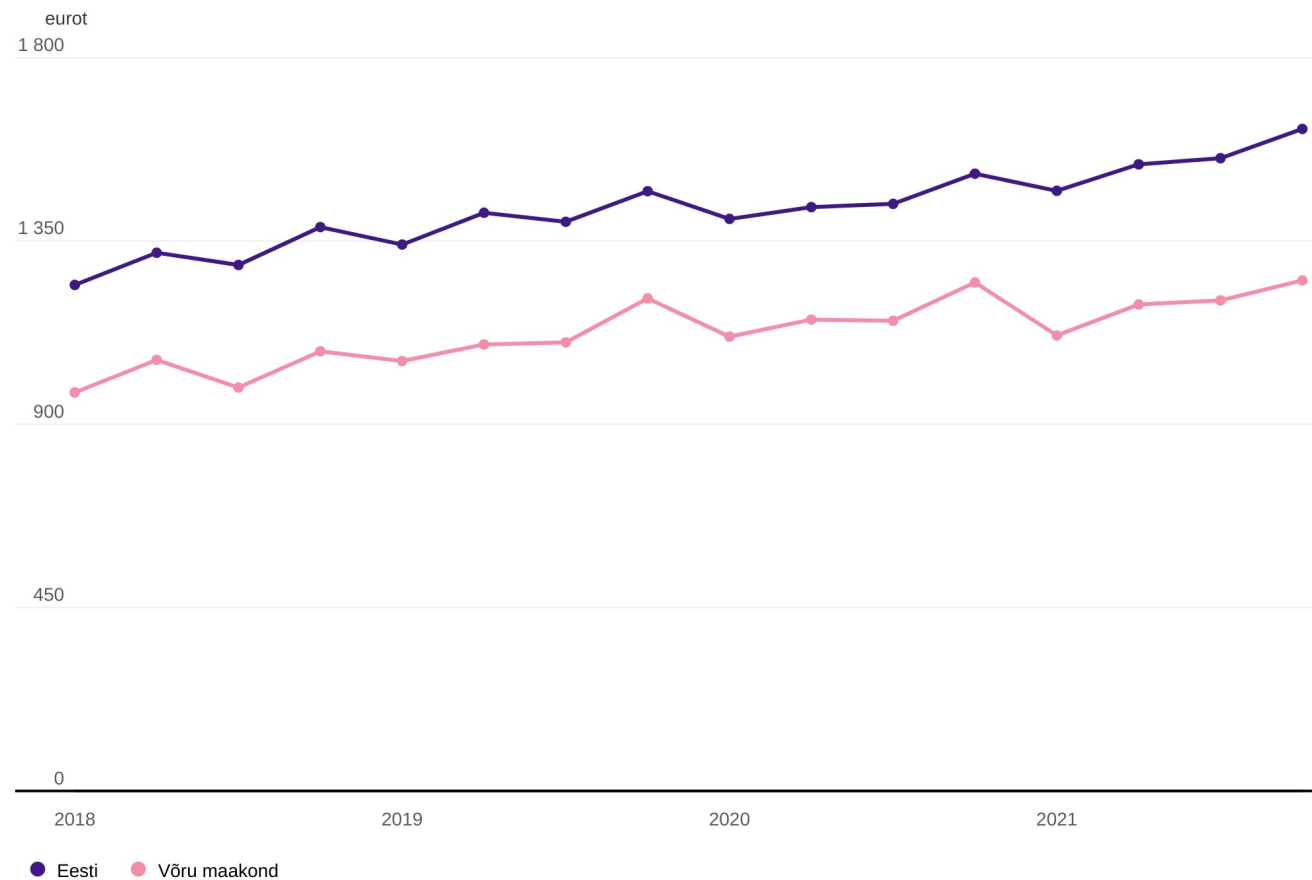
EESMÄRGID

- Ettevõtjad, avalik sektor ja vabaühendused teevad tõhusalt koostööd ühiste eesmärkide saavutamiseks.
- Võru maakonna ettevõtted on paindlikud ja nutikad.
- Võru maakonna töötajad tunnevad rahulolu ning saavad ennast ametialaselt teostada.
- Võru maakonna ettevõtluskeskkond ja noored kannavad edasi maakonnale omaseid väärtusi.
- Kohalik ressurss on nutikalt väärindatud.
- Kaitseväge tegevus soodustab maakonna majandusarengut.

VÕRU MAAKONNA KESKMINE PALK TÕUSEB EESTI KESKMISEST PALGAST KIIREMINI

Keskmine brutokuupalk | Eesti, Võru maakond, I kvartal 2018 – IV kvartal 2021

Allikas: statistikaamet

PEAMISED TEGEVUSSUUNAD

TARISTU ARENDAMINE

- Meie maakonnas on toimiv avaliku ja erasektori koostööl arendatud ettevõtlusalade võrgustik.
- Ettevõtlustaristu (internet, teed, inkubaatorid, ettevõtlusalad) on väljaarendatud. Avalik sektor arvestab taristu arendamisel ettevõtjate vajadustega.
- Võru maakonnas on loodud võimalused paindlikuks tööeluks (ühiskontorid, kaugtöökeskused) ja pakutakse teisi kaugtööd soodustavaid teenusesid.

PEAMISED TEGEVUSSUUNAD

TUGITEENUSTE PAKKUMINE JA ARENDAMINE

- Avaliku sektori pakutavad teenused on vajalikud ja annavad arenguks kasulikku tuge.
- Avalik sektor aitab aktiivselt otsida lahendusi ettevõtete arengutakistuste ületamiseks.
- Meie ettevõtjatel on olemas vajalik teave kohaliku ressursi parema väärindamise võimaluste kohta.
- Meie vanema põlvkonna ettevõtjad kaasavad ettevõtete tegevusse uusi juhte.

PEAMISED TEGEVUSSUUNAD

INNOVATSIOONI TOETAMINE

- Ettevõtted rakendavad aktiivselt innovaatilisi lahendusi ning kaasaegset ja säästlikku tehnoloogiat.
- Meie maakonna metsadest saadavat puitu väärindatakse kohapeal.
- Koostöös Eesti Kaitseväge ja Kaitseliiduga arendatakse ja propageeritakse meie maakonnas militaarettevõtluse suuremat levikut.
- Meie maakond on aastaringne turismisihtkoht.
- Militaarmaastikest ja seal pakutavatest elamustest kujuneb turistidele oluline Võru maakonna külastusargument.
- Meie maakonna tootjad (sh põllumajandus-, toidu- ja tekstiilitööstuse valdkond) ja teenusepakkujad on kaitsevägele kohapeal olulised lepingupartnerid.

PEAMISED TEGEVUSSUUNAD

TURUNDUSE TOETAMINE

- Meie maakonna ettevõtted kasutavad oma toodete ja teenuste turunduses julgelt võru ja seto kultuuri elemente.
- Meie maakonna ettevõtted toetavad vabaühendusi elanikkonnale sportimis- ja liikumisharrastuse võimaluste pakkumisel.
- Meie maakonna tootjad (sh põllumajandus-, toidu- ja tekstiilitööstuse valdkond) ja teenusepakkujad on kaitseväele kohapeal olulised lepingupartnerid.
- Meie maakonnas toodetud toit on tuntud ja hinnatud.
- Meie maakonna tarbijad eelistavad kohalikke tooteid ja teenuseid.
- Ajateenijad, liitlassõdurid ning nendega seotud külalised tarbivad aktiivselt kohalikke turismiteenuseid.
- Siin töötavad kaitseväelased valivad elukohaks meie maakonna.

KULTUURILINE ERIPÄRA

VÕRU MAAKONNAS ON MITU SILMAPAISTVAT JA OMANÄOLIST KULTUURIRUUMI NING ROHKELT VÕIMALUSI KULTUURIST OSA SAAMISEKS. MEIE INIMESTEL ON TUGEV PÄRIMUSKULTUURILE TUGINEV PAIGATUNNETUS

Kultuuri ja eripära valdkondlikud eesmärgid:

- Erinevate kultuuriruumide ning traditsioonide hoidmine ja arendamine
- Arvestamine erinevate vanusegruppidega (eelkõige noored ja vanemaealised)
- Piirkondade elujõulisuse tagamine ning sädeinimeste ja kogukonna eestvedajate hoidmine ja motiveerimine
- Kultuur ja maakonna eripära (sh loodus, kultuuriruumid, kohalik toit, loomemajandus, religioon, kaitsevägi) on tõhusalt rakendatud maakonna mainekujunduses ja turismi arendamisel
- Kultuurilise mitmekesisuse tagamine erinevate kultuurivaldkondade toetamise kaudu
- Väliskoostöö ja rahvusvahelise suhtluse arendamine

TEGEVUSSUUNAD (5)

- Oma inimeste harimine, eripära ja omakultuuri selgitamine.
- Pärimuskultuuri ja teiste kultuuriliikide edendamine. Pärandkultuuri sidumine tänapäevaga.
- Noorte kaasamine ja võimaluste loomine, et noored saaksid ise kultuuri teha ja korraldada.
- Elukogenud põlvkonna kaasamine kogukondlikesse tegevustesse, et nad tunneksid, et kogukond neid väärtustab ja aitaksid edasi kanda piirkonna kombeid ja keeli.
- Piirkondade elujõulisuse tagamine ning sädeinimeste ja kogukonna eestvedajate hoidmine ja motiveerimine.
- Omakultuuri ja eripära edasikandmine (kodu, lasteaed, kool).
- Piirkonna märkide võimestamine ja arendamine (suitsusann, seto leelo, Uma Mekk, Seto Küük, Uma Pido, Seto Kuningriik jne).
- Piirkondliku ja kohaliku eripära esiletoomine avalikus ruumis.
- Piirkonna tähtsündmuste ja eripäral tuginevate kultuuri- ja spordiürituste korraldamine ja nende lõimimine.
- Matkaradade võrgustiku arendamine.
- Ühise infoplatvormi arendamine või olemasolevate platvormide aktiivsem kasutamine (sündmused, teenused jms).
- Rahvusvahelistes ja piiriülestes programmides ja projektides osalemine.

Kultuur ja eripära tegevuskava LOOV VÕRU MAAKOND koostamiseks vajalikud uuringud ja analüüsid (2022)

Uued koostööprojektid kavandamisel, (Leader, Võru Instituut)

TARISTU JA KESKKOND

TARISTU JA KESKKONNA VALDKOND

- Taristu ja keskkonna valdkonna visioon 2035+
- Meie maakonnas on arengut toetav taristu ja puhas looduskeskkond.

Tugevus 1: Puhas looduskeskkond Tugevus 2: Tihe teedevõrk. Tugevus 3: Raudtee olemasolu. Kitsaskoht 1: Tänavavalgustus on paljudes kohtades amortiseerunud ja energiat raiskav. Kitsaskoht 2: Problemaatiline on kruusakattega teede väga suur osakaal (riigi maanteedest 46% ja kohalikest teedest u 90%). Kitsaskoht 3: Kagu-Eesti raudteetaristu on amortiseeruma Kitsaskoht 4: Kiire internetiühenduse puudumine paljudes maakonna piirkondades.	Peamised eesmärgid Eesmärk 1: Keskkonnahoid (sh põhjavee kaitse, jäätmehooldustaristu arendamine). Eesmärk 2: Taastuvate energiaallikate laiem kasutuselevõtt ning energiasäästu meetmete rakendamine. Eesmärk 3: Inimeste erinevaid vajadusi arvestav ning ühiskonna sidusust ja turvatunnet kasvatav avalik ruum. Eesmärk 4: Tagada üle maakonna kiire internetiühendus kas lairiba või mõne muu innovaatilise lahenduse abil.	Ootused riigile: 1.Põhjavee kaitsmiseks on oluline jätkuvalt arendada ühisveevärgi, -kanalisatsiooni ja sademeveesüsteemi taristut. 2. Maakonnas on palju korrusmaju, elamuid ja ühiskondlikke hooneid, mis on ehitatud 20ndal sajandil. Eesmärgiks on nende energiasäästlikumaks muutmine. 3. Taastuvenergeetika seisukohalt on Võru maakonnas perspektiivi edasi arendada kohalikele ressurssidele baseeruvat energeetikat nii elektri- kui ka koostootmises. 4. Jäätmekäitluse seisukohalt oluliseks eelkõige jäätmete sortimise-kompostimise taristu arendamine. 5. Kiire interneti arendamine	KOVde tegevused (mida tehakse selles valdkonnas ise maakonnas KOVde vahenditest – tegevused ja investeeringud): 1. Vee- ja kanalisatsioonisüsteemide ehitamine. 2. Jäätmekäitluse korraldamine. 3. Tänavavalgustuse kaasajastamine. 4. Energiasääst avalikes hoonetes ja avalikus ruumis.
--	---	---	---

RAUDTEETARISTU

- Kagu-Eesti raudteetaristu on amortiseerumas ning seetõttu seab taristu olulised piirangud raudtee kasutatavusele. Samas on raudtee kasutamise vajadus kaubavedude otstarbel aktuaalne ning reisirongiliikluse käivitamine Koidula-Võru-Valga liinil üheks võimaluseks Võru maakonna elanikele kiirema, turvalisema ja keskkonnasäästlikuma ühenduse pakkumiseks suuremate keskustega.

Tulemus: Teema on jätkuvalt laual ja hoitud riigiga suhtluses üleval. Kajastub riiklikes arengudokumentides. Tulevikuidee Võru-Põlva raudtee.

TEEDEVÕRK

- Võru maakonda katab Kagu-Eestile omane tihe teedevõrk. Probleemaatiline on kruusakattega teede väga suur osakaal (riigi maanteedest 46% ja kohalikest teedest u 90%). Aastaks 2035+ peavad maakonna arengu seisukohalt (ettevõtluks, ühistranspordiks kasutatavad) olulised riigimaanteed olema tolmuvaaba katte all.

Tulemus: Muudetud on teede rahastamise valemit. Samas on vähenenud rahastus, mis pole võimaldanud püstitatud eesmärgi saavutamist. Teema on jätkuvalt aktuaalne.

Setomaa vald- EST-RUS projektiga Värsksa-Saatse tee renoveerimine, ca 15 km.

KERGLIIKLUSTEEDE VÕRGU ARENDAMINE

- Olemasolevaid kergliiklusteid on Võru maakonnas ca 45 km. Osa kavandatud kergliiklusteede võrgustikust on juba rajatud või kavandatud Põlva ja Võru maakonnaplaneeringutega 2030+. Arvestades aga üha kasvavat huvi, on kergteede edasine arendamine aktuaalne. Kergteede arendamine edendab ühtlasi keskkonnasäästlikkust ning tervislikke eluviise.

Tulemus: Kohalikud omavalitsused on jätkanud kergliiklusteede taristu arendamist. Tegevus jätkub.

Võru vald- Raiste ristmik-Osula-Varese kergtee, Lasva küla kergtee, Pässa kergtee

Rõuge vald- Varstu kergliiklustee 1,9 km

TÄNAVALGUSTUS

- Tänavavalgustus on paljudes kohtades amortiseerunud ja energiat raiskav. Eesmärgiks on olemasoleva tänavavalgustuse kaasajastamine ja CO2 emissiooni vähendamine.

Tulemus: Kohalikud omavalitsused on kasutanud rahastusvõimalusi tänavavalgustuse rekonstrueerimiseks.

Tegevused jätkuvad.

Võru vald- Parksepa, Väimela alevikes, Puiga külas, Võru-Väimela-Parksepa kergteel, Räpina mnt kergteel, Meegomäel, Kosel, Tsolgos, Lasva küla kergteel 554 000 eurot.

KIIRE INTERNET

- Nõrkuseks on kiire internetiühenduse puudumine paljudes maakonna piirkondades. Eesmärgiks on tagada üle maakonna kiire internetiühendus kas lairiba või mõne muu innovaatilise lahenduse abil. Kiire interneti olemasolu loob muu hulgas eeldused internetipõhiste riigi ja kohalike omavalitsuse pakutavate teenuste tarbimiseks, kaugtöö võimaluste arendamiseks maakonnas ja ettevõtluse arenguks.

Strateegia „Eesti digiühiskond 2030“ tegevusena: toetatakse väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrkude arendust maapiirkondades, kus ettevõtted konkurentsitingimustes ise investeeringuid ei tee. Tegevuse tulemustena on aastaks 2030 on kõigil Eesti elanikel ja ettevõtetel võimalus liituda vähemalt 100 Mbit/s internetiühendusega, mida saab suurendada kuni kiiruseni 10 Gbit/s ning turutõrkepiirkondades on riigi- ja sideettevõtjate koostöös rajatud baastaristu, mis võimaldab uute tehnoloogiate kasutuselevõttu.

Tulemus: Tegelikkus on selline, et maapiirkonnas (hajaasustuses) võrku jätkuvalt pole (Võru maakonnas 5 343 „valget laiku“).

Perioodil 2022 – 2028 plaanitakse investeerida Võru maakonda 4,8 miljonit lõpptarbijate ühenduste parandamiseks., millega saab lahendada ca 20% valget laiku. Vajalik leida lahendus kas maakaabel või läbi õhu leviva võrgu arendamiseks.

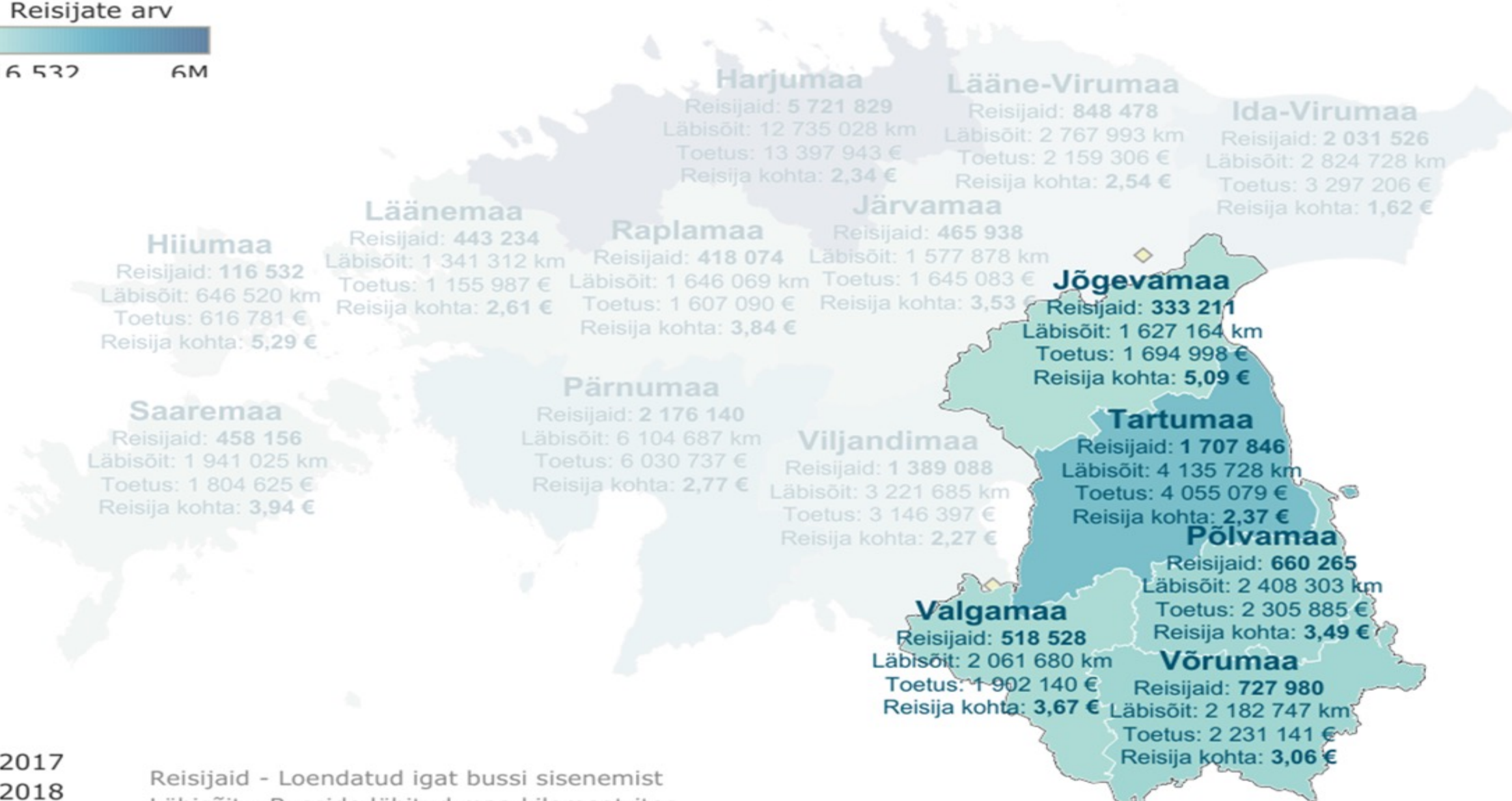
ÜHISTRANSPOORT

- Võru maakonna ühistranspordi korraldamisel tuleb aluseks võtta Võru ja Põlva maakonnaplaneeringutega 2030+ kavandatud keskuste võrgustik. Eesmärgiks on piirkonna elanike vajadustele vastav ühistranspordikorraldus. Samas on kahaneva ja hajusa asustuse puhul otstarbekas keskenduda mitte üksnes tavapärasele fikseeritud liinikorraldusele, vaid ka paindlikule nõudetranspordile ning teistele paindlikele teenuslahendustele.

Tulemus:

- ✓ Läbi on viidud nõudepõhine sotsiaalteenuste ühistranspordi projekt
- ✓ Kagu Ühistranspordikeskus on korraldamas riigihanget Sotsiaaltransporditeenuse osutaja leidmiseks Põlva- ja Võru maakonna elanikele

Reisijate arv

- 2017
- 2018
- 2019
- 2020
- 2021

Reisijaid - Loendatud igat bussi sisenemist
 Läbisõit - Busside läbitud maa kilomeetrites
 Toetus - Riigi poolt makstud toetus ühistranspordi korraldamiseks..

PÕHJAVEE KAITSE

- Põhjavee kaitsmiseks ning elanikele keskkonnasäästlikult korraldatud teenuste jaoks on oluline jätkuvalt arendada ühisveevärgi, -kanalisatsiooni ja sademeveesüsteemi taristut. Ka olemasolevates suvilapiirkondades on oluline välja arendada ühisveevärk ja -kanalisatsioon.

Tulemus:

- ✓ ÜF vahendid
- ✓ KIK veemajanduse programm
- ✓ Hajaasustuse veeprogramm

TARISTU JA KESKKONNA VALDKOND

- ✓ Võru linnas Ühtekuuluvusfondi projekti elluviimine (kestab kuni 2022. aasta lõpuni). Ehitati uued ÜVK torustikud Võru valda Võrumõisa ja Navi küla aianduspiirkondadesse, ehitatakse uued ja rekonstrueeritakse olemasolevad ÜVK torustikud Võru linnas, ehitatakse uued sademeveetorustikud Võru linnas, rekonstrueeritakse Niidu tn reoveepumpla, laiendatakse Võru reoveepuhastit. Lisaks päikeseelektrijaamade ehitamine Võru RVP ja Võrusoo VTJ juurde.
- ✓ Võru vallas KIK projektide raames Osula ÜVK rekonstrueerimine (torustikud, veetöötlus, reoveepuhasti), Navi veetöötlusjaama laiendamine.
- ✓ Antsla vallas Kobela aleviku reovete juhtimiseks Antsla reoveepuhastisse survekanalisatsioonitorustiku ehitamine, Antslasse uue reoveepuhasti ehitamine, Antslasse uue veetöötlusjaama ehitamine. Lisaks päikeseelektrijaama ehitamine Antsla RVP juurde.
- ✓ Rõuge vallas Haanja küla puurkaevu rekonstrueerimine, Ruusmäe küla reoveepuhasti rekonstrueerimine.

ENERGIASÄÄST

- Maakonnas on palju korrusmaju, elamuid ja ühiskondlikke hooneid, mis on ehitatud 20ndal sajandil. Eesmärgiks on nende energiasäästlikumaks muutmine ning uute hoonete ehitamisel rakendada energiasäästu lahendusi.

Tulemus:

- ✓ Toimub nõustamine (rakendatud on korterelamu toetusmeetmete konsultant) Kredexi kaudu raha taotlemiseks
- ✓ Esitatud on projektitaotlus RenoWave

Projekti eesmärk on läbi täiendavate tugiteenuste, teenuse pakkumise mudelite ning tööriistade ja tehnilis-õigusliku abi kättesaadavaks tegemise võimaldada üle Võrumaa kuni 100 000 m² eluruumide rekonstrueerimist KredEx toetusmeetme abil. Tegevused panustavad maakondliku kliimakava ning Võrumaa arengustrateegia eesmärkide saavutamisse ning on koordineeritud KredEx-iga ning kooskõlas riikliku renoveerimiskava eesmärgiga suurendada renoveerimistempot viis korda senisega võrreldes.

Võru vald- Väimela Tervisekeskuse rekonstrueerimine.

Rõuge vald- Rõuge rahvamaja

TAASTUVENERGEETIKA

- Ka taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamine on üleriigilise planeeringu Eesti 2030+ järgi Eesti riikliku energiamajanduse oluline eesmärk. Taastuvenergeetika seisukohalt on Võru maakonnas perspektiivi edasi arendada kohalikele ressurssidele baseeruvat energeetikat nii elektri- kui ka koostootmises.

Tulemus:

- ✓ Koostamisel on Võru maakonna kliima ja energiakava
- Setomaa vald- Obinitsa külakeskuse päikesepaneelide ja energiasalvestusseadme soetamine ja paigaldamine
- Rõuge vald- Misso teenuskeskuse rekonstrueerimine

JÄÄTMED

- Jäätmehoolduse üldiseks suunaks on jäätmete käsitlemine ressursina: ladestamist käsitletakse seega viimase variandina, eelistades jäätmete taaskasutust, ümbertöötlemist ja jäätmetest energia tootmist. Tulenevalt lähenemisviisist on jäätmekäitluse seisukohalt oluliseks eelkõige jäätmete sortimisekompostimise taristu arendamine.

Tulemus:

- ✓ Koostatud ühine jäätmekava.
- ✓ Läbi viidud ühishange jäätmete kogumiseks

ARENGUT TOETAV MAINE

Maine valdkonna visioon 2035+

**MEIE MAAKOND ON TUNTUD KUI TUGEVAID EMOTSIOONE
PAKKUV VAHELDUSRIKKA LOODUSE JA MITME
OMANÄOLISE KULTUURIRUUMIGA MAA. SIIN ELAVAD
TEGUSAD JA KÜLALISLAHKED INIMESED, KELLEL ON
TUGEV PAIGATUNNETUS NING KES RÄÄGIVAD OMA
KODUKOHAST UHKUSEGA.**

MILLEL TUGINEB?

Tugineb:

- Piirkonna väärtustele
- Tuntud isikutele
- Eripärale
- Aja-ja kultuuriloole
- Traditsioonilistele kultuuri- ja sprodüüritustele
- Siin elavatele inimestele seda oskusklikult kajastada

Maine tõstmise kõige tähtsam eesmärk on luua positiivne kuvand Võru maakonnast

KES LOOB?

Kujundajad:

- Elanikud
- Ettevõtjad
- Organisatsioonid
- kogukonnad

tugeva identiteeditunde loomine

MILLEST LÄHTUME?

Võru maakonnas on tugevaid
emotsioone pakkuv vaheldusrikas
loodus.

Siin on tegusad külalislahked inimesed,
kellel on tugev paigatunnetus.

Põhisõnumid

Võru maakonnas on mitu omanäolist
kultuuriruumi

Võru maakonna inimene loob oma hea
maine ise.

LÜHIKOKKUVÕTE

- **Meil on mitu koos eksisteerivat, väärtust loovat kultuuriruumi**
 - Setomaa ja Võrumaa käsitlemine Võru maakonnana
- **Meil on olemas baasväärtused, mis loovad hea keskkonna laste kasvatamiseks, perega kodu loomiseks**
 - Lastepealinn Võru, Rõuge Ööbikuoru vaatetorn Pesapuu
- **On olemas tugevad piirkonna märgid**
 - Vana-Võromaa, Setomaa, Uma Mekk
- **Tugevad kõneisikud**
 - Jalmar Vabarna, Lenna Kuurmaa, Eda Veeroja, Tiit Niilo ja Meelis Mõttus, Ivori Padar jt
- **Toimivad infokanalid**

LÜHIKOKKUVÕTE

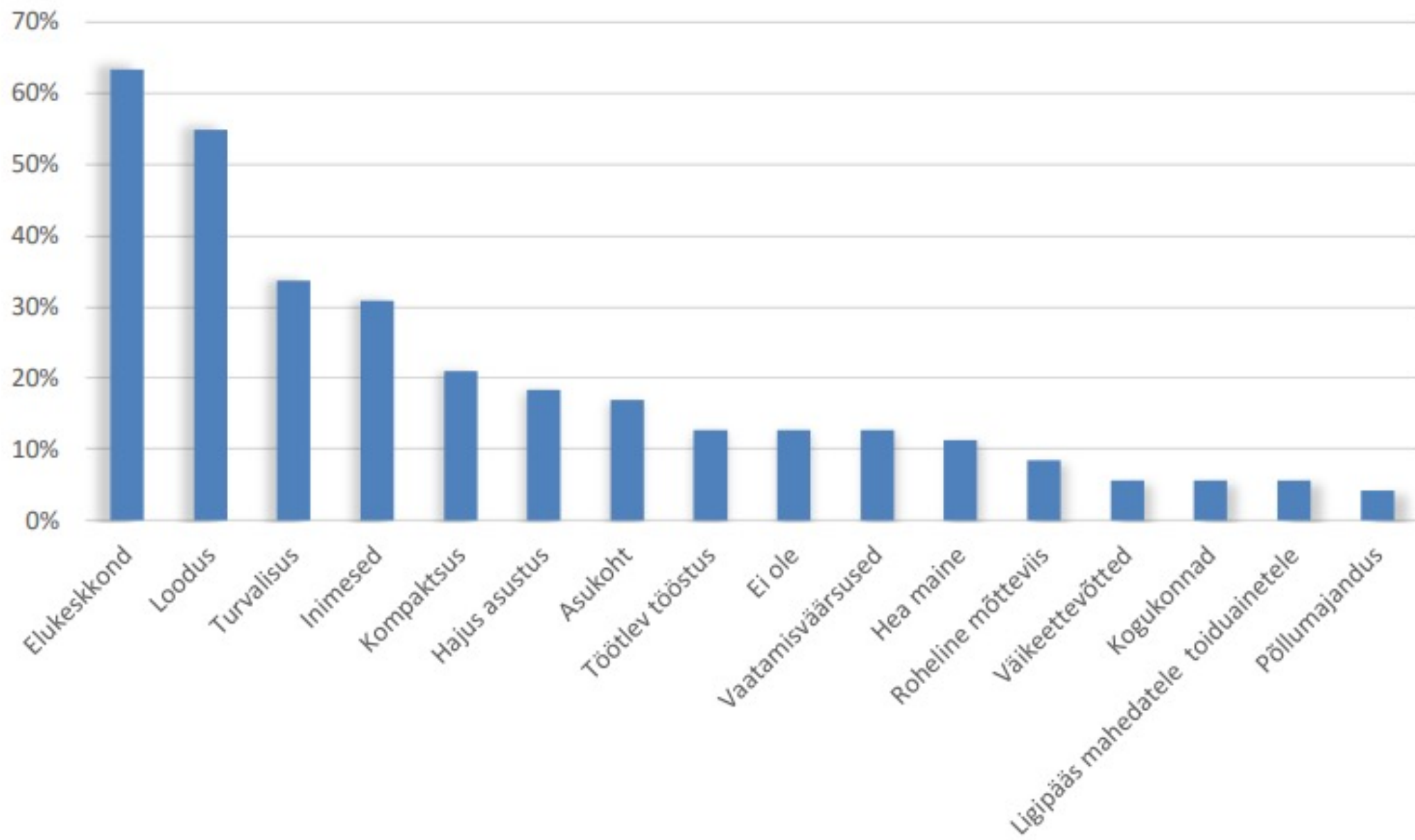
- **Võru maakonna ettevalmistus Euroopa Kultuuripealinn Tartu 2024 toimumiseks**
- **Võru maakonna omapära leiab kõige tugevamalt oma keeles ja kultuuris**
 - Võro Instituut, Seto Instituut
- **Ettevõtjate edulood**
 - Struktuuri vahendite kasutamise lühivideod
 - Investeeringute meelitamise lood

LÜHIKOKKUVÕTE

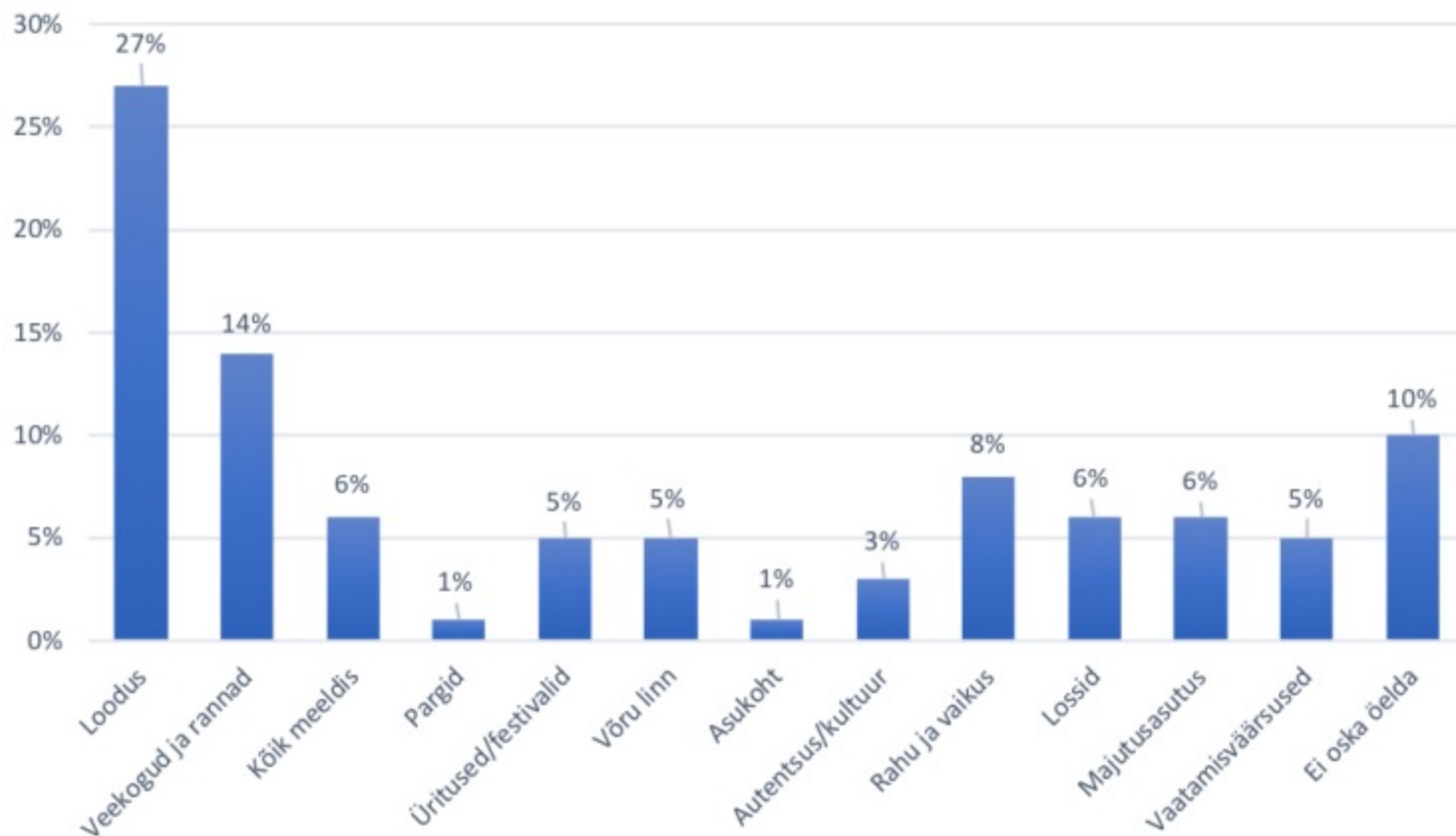
Vajab jätkuvalt tähelepanu

- Omavalitsuste kommunikatsiooni-/turundusalane koostöö
 - Kokkulepe ühistegevuste valdkondade osas, ühiste eesmärkide seadmine
 - nii kohalikule elanikule kui ka külalisele väärtuspakkumise mõtestamine ja esitlemine
 - maineürituste ja tähtsündmuste reklaam
- Senise kuvandi hindamine
 - meedia- ja turundusmonitooring

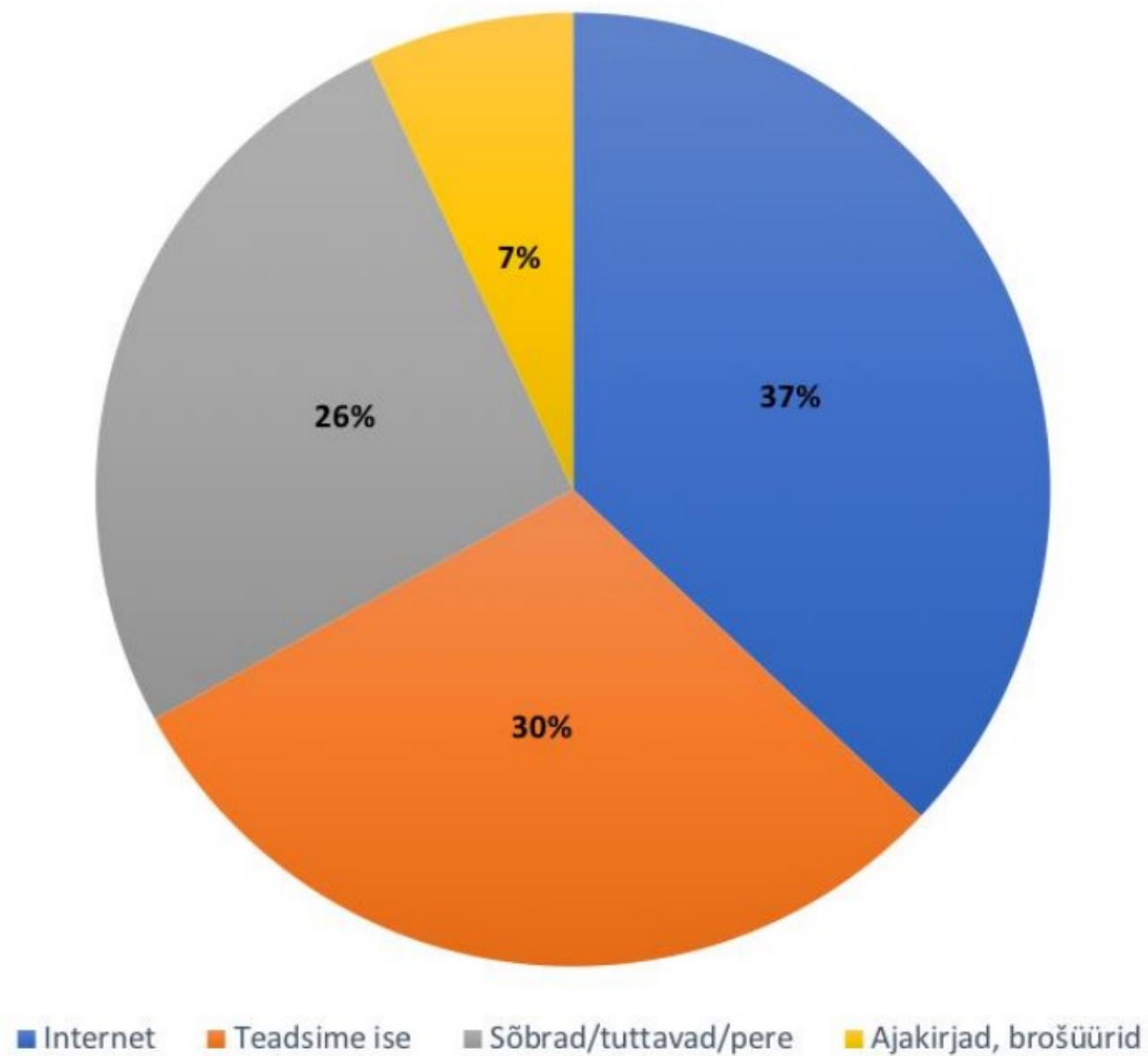
TUGEVUSED

Mis Sulle Kagu-Eestis kõige rohkem meeldis?

Kus saadakse infot Kagu-Eesti kohta?

LÕUNAPAUUS KUNI 13.05

VALDKONDLIK TAGASIVAADE JA HETKESEIS

1. Millised on olnud **positiivsed arengud valdkonniti**? Millised head algatused peavad kindlasti jätkuma?
2. Millised **kitsaskohad on (endiselt) lahendamata**? Millised on uued väljakutsed ja **FOOKUSED** järgmisteks aastateks?

- 1) Heaolu
- 2) Elukestev õpe
- 3) Kestlik kogukond
- 4) Ettevõtlus
- 5) Kultuur ja eripära
- 6) Taristu ja keskkond

MIS ON KOKKUVÕTTES OLULINE?

3 MÕTET IGALT GRUPILT

TREHVÄMI VÕRON!

27. 05 KL 13.00